

Rondetafel maatschappelijk middenveld voor de beleidsnota Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking

Georganiseerd door WO=MEN Dutch Gender Platform en Partos

Introductie

Geachte minister Schreinemacher, beste Liesje,

Hartelijk dank voor de organisatie van de extra rondetafel voor maatschappelijke organisaties om input te leveren voor de nieuwe beleidsnota Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking (BHOS).

We zijn verheugd dat een zevental vertegenwoordigers vanuit de ledenplatforms [Partos](#) en [WO=MEN Dutch Gender Platform](#) de kans hebben gekregen de expertise en diversiteit van het maatschappelijk middenveld te laten zien.

Tijdens deze rondetafel is gesproken over het belang van strategische samenwerking met maatschappelijke organisaties en bewegingen in Nederland en het globale Zuiden. Deze strategische samenwerking is cruciaal om civic space te versterken ten behoeve van het werk en de steun voor mensenrechten, de volledige uitvoer van de Vrouwen, Vrede & Veiligheidsagenda, een inclusiever en daarmee impactvol handelsbeleid, evenals de ontwikkeling en implementatie van duurzame en effectieve klimaatoplossingen. Een dwarsdoorsnijdende én eigenstandige focus op gendergelijkheid en vrouwenrechten is hierbij een must. Waarbij gekeken wordt vanuit een intersectionele blik die diversiteit en inclusie bevordert en daarin ook het belang van religie erkent.

Wij zijn dan ook verheugd dat tijdens de sessie de toezegging is gedaan dat de voorvechtersrol die Nederland heeft met de dwarsdoorsnijdende en eigenstandige

focus op gendergelijkheid en vrouwenrechten wordt voortgezet. Evenals de erkenning van de expertise en kennis die maatschappelijke organisaties met zich meebrengen, net als het belang van elkaar scherp houden wanneer zaken beter kunnen. Daar zit onze kracht.

Wij doen de oproep gebruik te maken van deze kracht en de eerder genoemde diversiteit van het maatschappelijk middenveld. Zowel voor de ontwikkeling en uitvoer van de nieuwe BHOS-nota, als de nieuwe strategieën die uit de nota voort zullen komen. Maatschappelijke organisaties en bewegingen – in Nederland én elders – zijn hierin onmisbare strategische partners.

Op de volgende bladzijden staan alle pitches van de rondetafel voor maatschappelijke organisaties. Daarnaast verwijzen we graag naar de Partos inbreng en de input opgesteld door de leden van WO=MEN voor de BHOS-beleidsnota.

Partos Input op beleidsbrief van nieuwe minister BuHaOS, 5 april 2022:

[220405-Input-Partos-voor-beleidsbrief-update.pdf](#)

WO=MEN Dutch Gender Platform aanbevelingen bouwstenen beleids-

nota Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking, maart 2022

[1648108532.pdf \(wo-men.nl\)](#)

Gendergelijkheid en het tegengaan van shrinking civic space

Door Joyce Hamilton, werkzaam bij Mama Cash voor het Power Of Voices Strategisch Partnerschap Count Me In! (CMI!). CMI! is een consortium dat voornamelijk bestaat uit Zuidelijke vrouwen- en feministische organisaties.

Als lid van WO=MEN en Partos roepen we de minister voor Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking (BHOS) op om te blijven opkomen voor gendergelijkheid en vrouwenrechten als dwarsdoorsnijdende prioriteit. En het versterken en vergroten van de maatschappelijke ruimte voor de verdedigers die zich daar dag en nacht hard voor maken!

Wereldwijd staan gendergelijkheid en vrouwenrechten onder druk, mede door de groeiende anti-rechten en anti-gender beweging, die zich steeds sterker organiseert. In een toenemend aantal landen (nu 114) gelden serieuze beperkingen van de vrijheid en zelfbeschikkingsrecht. De maatschappelijke ruimte voor mensenrechten en civil society staat steeds verder onder druk. Dit raakt juist vaak vrouwen, mensenrechtenverdedigers en groepen in een kwetsbare positie, zoals LHBTIQ+ personen en sekswerkers. Zij lopen extra risico op intimidatie, vervolging en geweld. Tegelijk gaat slechts 1 procent van de financiering voor gendergelijkheid wereldwijd naar vrouwenorganisaties zelf.

Nederland is al jaren internationaal vernieuwer en koploper voor gendergelijkheid, samenwerking met het maatschappelijk middenveld en versterking van leiderschap in het globale Zuiden. Het bewijs is geleverd dat steun aan gender gelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties werkt: het zorgt voor positieve verandering en draagt bij aan het behalen van alle SDGs.

Blijf internationaal die koploper! Door ondersteuning en promotie van gendergelijkheid en vrouwelijk leiderschap, en een intensieve samenwerking met de strategische partnerschappen. Daar zitten de verhalen van positieve verandering, maar ook de ervaringen van knelpunten en de diversiteit aan expertise hoe verandering tot stand te brengen in zo'n uitdagende context.

1. Investeer daarom blijvend en lange termijn in vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en feministische bewegingen. Versterk vrouwelijk leiderschap in het Zuiden.
2. Continueer de Strategisch Partnerschappen, ook na deze periode, met blijvende en exclusieve ruimte voor het maatschappelijk middenveld.
3. EN: Maak gendergelijkheid tot dwarsdoorsnijdende én eigenstandige prioriteit van het BHOS-beleid!

"Nederland is al jaren internationaal vernieuwer en koploper voor gendergelijkheid, samenwerking met het maatschappelijk middenveld en versterking van leiderschap in het globale Zuiden."

CIVICUS monitor: Facts - CIVICUS - Tracking conditions for citizen

action

OECD Development Cooperation Directorate, maart 2020: Aid-Fo-

cussed-on-Gender-Equality-and-Women-s-Empowerment-2020.

pdf (oecd.org)

AWID & Mama Cash met steun van CMI!, November 2020: moving-

moremoney_mama_cash_awid_cmi.pdf (mamacash.org)

Gendergelijkheid en duurzame economie

Door Anne Wehkamp, werkzaam bij CNV Internationaal. CNV Internationaal is onderdeel van Partos en de Gender & Duurzame Economie werkgroep van WO=MEN.

Onze boodschap voor de nieuwe BHOS-nota vrouwen worden in economisch beleid niet goed gehoord en gezien. Hierdoor gaat veel impact verloren. Ik wil de minister voor BHOS in het bijzonder vragen drie dingen aan te pakken.

1. Wij pleiten voor een handelsbeleid dat actief maatschappelijke organisaties betreft in consultaties en onderhandelingen. Het is cruciaal dat het proces van het komen tot handelsakkoorden transparanter wordt. Maatschappelijke organisaties kunnen met betere, onafhankelijke en mensgerichte informatie ook betere input leveren zodat misstanden in handelsketens eerder aan het licht komen. Deelname van maatschappelijke organisaties gebeurt niet zomaar. Verscherp de politieke inzet om vrouwen, meisjes, gender non-conforme personen en andere gemarginaliseerde groepen mee te laten doen aan maatschappelijke consultaties. En concreet: betrek deze organisaties ook bij de nieuwe internationale Afrika-strategie.

2. Op dit moment werkt uw ministerie aan een nationale IMVO-wet, dat juichen wij toe. Zorg dat gender daarin goed verankerd is. Volgens onderzoek in opdracht van de Nederlandse overheid, hebben ook Nederlandse bedrijven moeite met het toepassen van een genderlens in het doen van due diligence. In de kledingindustrie, land- en tuinbouw is bijvoorbeeld de meerderheid van de werknemers vrouw. 80 procent van de vrouwelijke textielwerkers in Dhaka, Bangladesh te maken krijgt met (seksueel) geweld. Wetgeving moet gebaseerd zijn op de OESO-richtlijnen, en in alle zes de stappen moeten bedrijven nagaan wat de effecten zijn voor vrouwen en meisjes in al hun diversiteit.

Het is cruciaal dat lokale stakeholders betrokken worden. Bedrijven dienen bijv. aansprakelijk te zijn om toegang tot gerechtigheid en herstel te waarborgen. Op dit moment is dit nog niet goed uitgewerkt in het BNC-fiche van Nederland. Daarnaast: Zorg dat alle zes de stappen van de OESO-richtlijnen ook onderdeel zijn van sectorale samenwerking, en de overheid partij is bij deze samenwerking.

3. Financiële inclusie: Bevorder ondernemerschap voor vrouwen. Het ondersteunen van vrouwelijke micro- en kleine ondernemers is de motor voor een duurzame economische groei en ontwikkeling én het draagt bij aan het voorkomen van instabiliteit. Vergroot toegang tot kapitaal voor vrouwelijke ondernemers zodat zij hun ondernemingen kunnen opstarten en opschalen.

"Maatschappelijke organisaties kunnen met betere, onafhankelijke en mensgerichte informatie ook betere input leveren zodat misstanden in handelsketens eerder aan het licht komen."

De volledige uitvoer van Nederlandse commitments vanuit de Vrouwen, Vrede & Veiligheidsagenda NAP 1325

Door Sille Jansen, werkzaam bij CARE Nederland. CARE Nederland is onderdeel van Partos en WO=MEN. Met ruim 60 collega organisaties, heeft CARE Nederland bijgedragen aan de formulering van het vierde Nationale Actieplan voor Vrouwen, Vrede & Veiligheid, ofwel het NAP 1325.

Het NAP 1325 streeft onder meer naar gelijke en betekenisvolle deelname van vrouwen en meisjes in besluitvormingsprocessen ten behoeve van vrede en veiligheid. Dit is hard nodig want de afgelopen 10 jaar was nog steeds maar 13 procent van de onderhandelaars, en maar 6 procent van de ondertekenaars van vredesakkoorden vrouw. Vredes- en veiligheidsprocessen waarin zowel vrouwen als mannen deelnemen, houden langer stand. Bovendien versterken inclusieve vredesprocessen de veiligheid, rechten en positie van vrouwen en meisjes in (post-) conflict.

Het goede nieuws is dat Nederland zich al inzet op dit terrein via strategische programma's in samenwerking met maatschappelijke organisaties. Zoals in Jemen en Sudan waardoor vrouwelijke community leiders worden gesteund om lokale vredes- en veiligheidsprocessen te leiden.

Maar ook Nederland zal extra moeten inzetten om te zorgen dat deze agenda niet alleen binnen programma's wordt uitgevoerd maar een strategische kapstok is voor het vrede- en veiligheidsbeleid als geheel. Want bij uitstek is de 1325 agenda een voorbeeld van hoe SDG 5, gendergelijkheid, alle andere doelen doorkruist. En nauw verweven is met SDG 16: vrede, recht en sterke instituties.

Ter ondersteuning daarvan doe ik graag de volgende vier aanbevelingen:

1. Implementeer alle Nederlandse commitments zoals vastgesteld in het NAP1325,

ook als het gaat om interventies gericht op burgerbescherming en veiligheidssector hervormingen, conform SDGs 4, 5, 10, 11 en 16. Leg daar structureel verantwoording over af, in Nederland, de EU en op VN niveau.

2. Prioriteer de 1325 agenda in het nieuwe interdepartementale veiligheidsbeleid dat richting het einde van het jaar wordt ontwikkeld. Dit om te verzekeren dat het perspectief van burgers en in het bijzonder van vrouwen het uitgangspunt zal zijn van ons veiligheidsbeleid.

3. Alloceer, conform VN standaarden, 15% van het ODA budget voor voldoende, flexibele, strategische en duurzame financiering aan maatschappelijke organisaties en vrouwelijke mensenrechtenverdedigers. Steun daarbij vrouwelijke gemeenschapsleiders zowel diplomatiek, logistiek als financieel zodat zij vredesonderhandelingen betekenisvol kunnen beïnvloeden.

Ook binnen noodhulp is meer nodig om de rol van vrouwen, meisjes en gemarginaliseerde groepen te versterken, bijvoorbeeld in de besluitvormingsprocessen rond humanitaire hulp.

4. Prioriteer de monitoring van de impact van humanitaire programma's op gemarginaliseerde groepen, waaronder vrouwen en meisjes. Prioriteer registratie en het delen van good practices waar de humanitaire respons daadwerkelijk de positie van vrouwen versterkt, bijvoorbeeld in het kader van de Dutch Relief Alliance (DRA).

"Vredes- en veiligheids processen waarin zowel vrouwen als mannen deelnemen, houden langer stand. Bovendien versterken inclusieve vredesprocessen de veiligheid, rechten en positie van vrouwen en meisjes in (post-) conflict."

Wie niet aan tafel zit, staat op het menu

Door Lieke Scheewe, werkzaam bij de Dutch Coalition on Disability and Development (DCDD).

Namens DCDD, WO=MEN en Partos zal ik aanbevelingen doen voor kansengelijkheid voor iedereen, ongeacht gender, beperking, etniciteit, of seksuele oriëntatie. Juist ook voor degenen met meerdere van deze kenmerken.

Ik ben een vrouw met een handicap. Daarin ben ik geen uitzondering. Twintig procent van de vrouwen wereldwijd heeft een beperking. Toch is het wel een uitzondering dat ik hier vandaag aan tafel zit. Bij de Nederlandse overheid heeft nog geen 0,5 procent een beperking. Bij bedrijven en organisaties is dat niet veel anders. Aan tafels waar besluiten worden genomen ontbreekt onze stem. En dat heeft gevolgen voor de effectiviteit van beleid.

De situatie in Oekraïne laat dat helaas duidelijk zien. Mensen met een beperking die een beroep doen op noodhulpinstanties, horen vaak dat er geen toegankelijk vervoer of geschikte opvang kan worden geregeld. Ook mensen van kleur, trans vrouwen, mannen die doof zijn of hiv hebben, rapporteren discriminatie aan de grens. Al deze mensen zijn afhankelijk van initiatieven en organisaties die ontstaan vanuit hun eigen gemeenschap. Uit noodzaak. Omdat de reguliere systemen niet zijn ingericht op diversiteit.

Deze kleinere lokale organisaties weten precies waar de knelpunten zitten, maar hebben zelden toegang tot fondsen en worden ook nog veel te weinig uitgenodigd om op besluitvormings- en coördinatie-niveau mee te praten over welke hulp er nodig is. Niet voor niks is het sterftecijfer van mensen met een beperking bij conflicten en

natuurrampen 2 tot 4 keer hoger dan gemiddeld. Wie niet aan tafel zit, staat zagezegd op het menu.

Daarom de volgende aanbevelingen:

1. Nodig vertegenwoordigers van gemarginaliseerde groepen heel bewust wél uit aan tafels waar besluiten worden genomen over noodhulp, handel, klimaat, digitalisering en ontwikkelingsprogramma's. Zorg dat ambassades relaties met deze groepen onderhouden, om beleid en programma's mede te ontwikkelen, uitvoeren en evalueren.
2. Pak kansengelijkheid heel systematisch aan, met de ontwikkeling van een implementatieplan voor het mainstreamen van gender en diversiteit in álle directies van het ministerie. Daar horen focal points bij met het mandaat en de middelen om veranderingen door te voeren.

"Pak kansengelijkheid heel systematisch aan, met de ontwikkeling van een implementatieplan voor het mainstreamen van gender en diversiteit in álle directies van het ministerie."

Water, klimaat en gendergelijkheid

Door Brechje Oonk, werkzaam bij Simavi, lid van Partos en WO=MEN.

Ik ben blij dat we vandaag aanwezig mogen zijn om een aantal aanbevelingen voor de BHOS-nota te delen. Wat wij graag zien is dat Nederland de internationale watercrisis tot speerpunt maakt in het klimaatbeleid. Dat we daarbij inzetten op het leren van de waterkennis en -oplossingen van vrouwen in lokale gemeenschappen en hun initiatieven voorzien van een platform en financiële ondersteuning.

Toegang tot water is een universeel mensenrecht, draagt bij aan de SDG en is essentieel voor SRGR. Toch hebben wereldwijd nog altijd miljarden mensen geen goede toegang tot veilig drinkwater en toiletten. Waterbronnen staan onder grote druk. Vrouwen ervaren hier de gevolgen van, want ze zijn meestal verantwoordelijk voor de watervoorzieningen.

Maar liefst 90 procent van alle klimaateffecten zijn water gerelateerd, waardoor bestaande ongelijkheden worden vergroot. Vrouwen en meisjes veroorzaakten de klimaatcrisis niet, maar krijgen wel de consequenties gepresenteerd. Zo stijgen meisjesbesnijdenis en kindhuwelijken in tijden van droogte. Ook dragen klimaatprojecten of water infrastructuur investeringen regelmatig juist bij aan het vergroten van een kwetsbare positie van vrouwen – wat we zien bij de aanleg van kustbeschermingswerken.

De meest effectieve en duurzame klimaatoplossingen worden geleid door lokale gemeenschappen, maar klimaatfinanciering komt moeilijk bij hen terecht. Dit terwijl zij, en vooral de vrouwen, het zijn die werken aan duurzaam waterbeheer, succesvolle adaptatie initiatieven, en opstaan tegen fossiele of andere niet duurzame

investeringen.

Om de Nederlandse klimaat en water ambities voor 2030 tot een succes te maken hebben wij drie aanbevelingen:

1. Het waterbeleid moet onderdeel zijn van het klimaatbeleid, waarbij gender expliciet genoemd wordt als prioriteit zodat iedereen bereikt wordt
2. Zorg dat vrouwen in al hun diversiteit van lokaal tot aan internationaal onderhandelingsniveau evenveel toegang hebben tot beslissingen over klimaat, water en biodiversiteit.
3. Versterk innovatieve financieringsmechanismen. Klimaatfinanciering uit onze OS-gelden bereiken nu namelijk amper de lokale vrouwengroepen die met innovatieve klimaatinitiatieven komen. Zorg ervoor dat het geld ook terecht komt bij mensen in door conflict getroffen gebieden.

Nederland is bij uitstek geschikt om hier de voorlopersrol te pakken. Als waterland en als land waar we gewend zijn aan het smeden van partnerschappen en het in gesprek gaan met elkaar.

"Nederland is bij uitstek geschikt om hier de voorlopersrol te pakken. Als waterland en als land waar we gewend zijn aan het smeden van partnerschappen en het in gesprek gaan met elkaar."

Religie en vrouwenrechten

Door Minella van Bergeijk, werkzaam bij Tearfund NL (CEO). Tearfund is lid van Partos en WO=MEN.

Vanuit Tearfund werken we in het overgrote merendeel van onze projecten met religieuze actoren, zoals met lokale kerken en organisaties. In veel gemeenschappen is de kerk of de moskee namelijk het epicentrum van ontwikkeling. Religieuze actoren genieten in veel Aziatische, Latijns Amerikaanse en Afrikaanse landen veel ontzag, vaak meer dan de nationale of lokale overheden.

Wereldwijd zagen we als gevolg van COVID-19 een toename van gender-gerelateerd geweld in lokale gemeenschappen. Jongeren bleven noodgedwongen thuis vanwege de schoolsluitingen, hingen lusteloos op straat en het werd letterlijk gevaarlijker voor vrouwen om naar de winkel te gaan. Uit 'verveling' en frustratie nam huiselijk en seksueel geweld significant in gemeenschappen toe. De werkloosheid en voedselschaarste namen ook sindsdien toe. Vanwege het conflict in Oekraïne en klimaatverandering stopt dit niet, integendeel. Dit zal negatieve effecten hebben voor vrouwen en meisjes. Naast de toename in huiselijk geweld, zien we een algemene toename van seksueel geweld als oorlogswapen. Deze twee zaken zorgen ervoor dat veel vrouwen en collectief met een seksueel trauma rondlopen en dat daardoor SGBV nog meer toeneemt.

In de programma's en het werk dat we via Tearfund in lokale gemeenschappen doen, is gebleken dat deze problemen juist via onofficiële kanalen en (vrijwillig) via de religieuze groeperingen vroegtijdig gesignaleerd werden, en preventiewerk kon worden gedaan. Gelukkig gebeuren er op dit moment, veel goede dingen vanuit religieuze actoren:

1. Zo zetten verschillende kerkelijke koepelorganisaties zich op pan-Afrikaans niveau ervoor in dat vrouwenrechten en gender rechtvaardigheid bevorderd worden

binnen hun kerkelijke achterbannen.

2. Zelf zijn we betrokken bij JISRA, een strategisch partnerschap met het ministerie dat zich actief inzet voor de verbetering van vrouwenrechten binnen religieuze gemeenschappen. Dit doen we door ruimte binnen religieuze gemeenschappen te creëren voor vrouwen waardoor ook zij actief deel kunnen nemen aan besluitvormingsprocessen en hun stem daardoor wordt meegenomen in beleid van religieuze organisaties.

3. Daarnaast helpen wij bij het creëren van veilige plekken waar groepsgericht, kritisch naar de Bijbel of Koran gekeken kan worden met betrekking tot vrouwenrechten. Dit helpt gelovige gemeenschappen om hun soms schadelijke visies vanuit hun eigen geloof te heroverwegen wat kan leiden tot een bevordering van vrouwenrechten.

4. Religieuze kanalen werden ingezet in trauma healing in gebedshuizen en burgerbeweging. Bijv. vrouwen die onderling samen opstonden om hun grens aan te geven.

Een aantal belangrijke punten waar we stappen in kunnen maken:

1. Belang aanduiden van religie: Religieuze actoren zijn in staat om het gedachtegoed van hun vaak grote achterbannen te beïnvloeden, ook met betrekking tot vrouwenrechten. De invloed van religieuze actoren wordt nog steeds via verschillende groeperingen ook vaak ingezet ten behoeve van conservatieve visies op vrouw zijn en wordt er een traditionele en nauwe visie op vrouwenrechten en gendergelijkheid bepleit.

"Religieuze actoren als onderdeel van een sterk maatschappelijk middenveld moeten beschermd en gesteund worden in het BHOS-beleid."

Dit leidt in de praktijk vaak tot zaken als gedwongen huwelijken, SGBV en uitsluiting van besluitvormingsprocessen binnen het huishouden, de gemeenschap en (in)formele religieuze instellingen. Religie en zingeving zijn drijfveren voor vele niet-westerse landen voor hun handelen. Een positief vrouwen – gender beïnvloedingsprogramma zoals JISRA is dus een belangrijke sleutel!

2. Aandacht voor religieuze actoren: Wij moedigen het ministerie van BZ aan om actief de samenwerking met religieuze actoren te zoeken en om te investeren in kennis over religie, met name in relatie tot ontwikkelingssamenwerking en specifiek met betrekking tot vrouwenrechten. Religieuze actoren als onderdeel van een sterk maatschappelijk middenveld moeten beschermd en gesteund worden in het BHOS-beleid.

3. Mondiale vrouwenrechten aanpak moet ook via kanalen van religie: Momenteel identificeert meer dan 84 procent van de wereld zich als religieus, de verwachting is dat dit aantal in de toekomst verder toe zal nemen. Met name in Afrika wordt een flinke stijging van het percentage christenen verwacht. Willen we iets aan vrouwenrechten doen, dan kunnen we dus niet om de rol van religieuze actoren heen.

4. Seksueel geweld als conflictdaad vaker en meer uitgesproken te erkennen: Structureel gericht seksueel geweld als golf of als daad wordt journalistiek meegenomen, maar daarna vaak niet berecht. Of het wordt in de Tweede Kamer als signaal benoemd, maar er is geen opvolging. Er zijn veel vrouwen die structureel seksueel geweld meemaken conflictgebieden. Het is een delicaat onderwerp, maar het verdient de aandacht op governance niveau om daar gericht vaker uitspraken tegen te doen. Op die manier worden lokale organisaties maar ook burgerrechtenbewegingen

gesteund. Door een sterkere beleidspositie of woorden in de mond te nemen steunen we de vrouwen wereldwijd. Gericht te vragen wat 'nieuwe' conflicten zoals Afghanistan, Tigray, Oekraïne teweegbrengen op het gebied van vrouwenrechten, geeft erkenning en een duidelijke signaalwaarde.

5. Integratieve signaalfunctie: Maak gebruik van de signaal positie als minister om het structurele seksuele en gender-gerelateerd geweld in conflictgebieden aan te kaarten in het beleid. We staan voor een enorme uitdaging om vrouwenrechten wereldwijd verder te versterken. Als we hier echt stappen in willen zetten dan moeten we daarin onder andere actief de samenwerking op meerdere niveaus: De vrijwillige religieuze gemeenschappen, de MVO-sector wereldwijd, maar ook het gouvernementele niveau. Pas wanneer deze integratieve route gekozen wordt, geeft dit een positieve wending voor vrouwenrechten en gendergelijkheid.

"Momenteel identificeert meer dan 84 procent van de wereld zich als religieus, de verwachting is dat dit aantal in de toekomst verder toe zal nemen. Willen we iets aan vrouwenrechten doen, dan kunnen we dus niet om de rol van religieuze actoren heen."